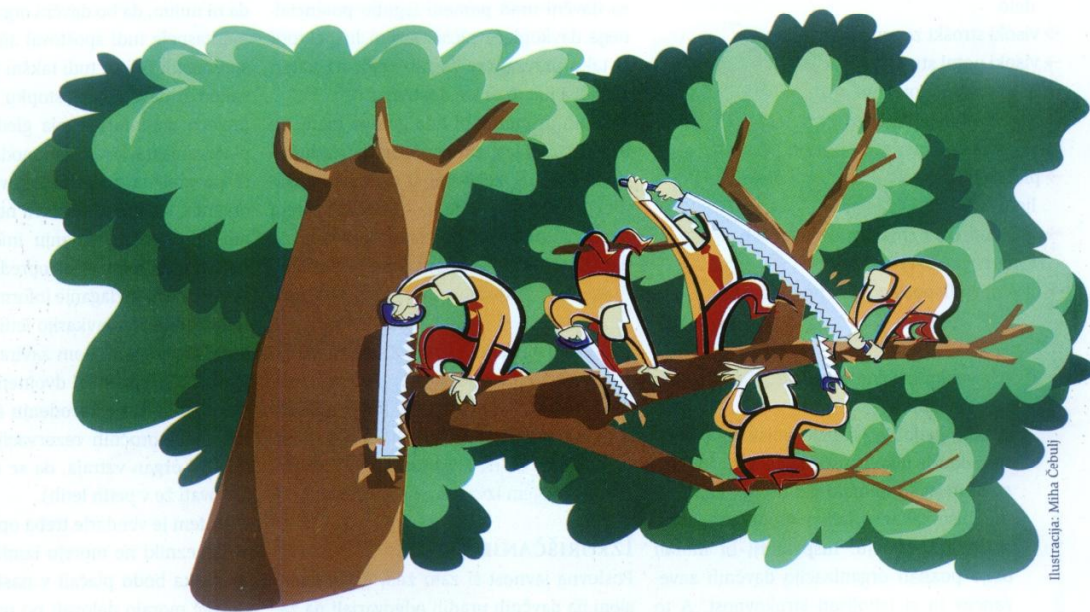

Dacarski harakiri

POLONA URH

»Če inšpektorji niso uspešni in ne delajo po normi, so poklicani na zagovor k direktorju davčnega urada,« pripoveduje nekdanja davčna inšpektorica

Ilustracija: Milha Čebulj

Napoved davčne inšpekcije ponavadi povzroči črvičenje v želodcu. Kako tudi ne, saj pregled poslovnih knjig običajno ne mine brez najdenih grehov. Da je davčna oblast represivni organ, smo pač Slovenci vzeli zares. Ne glede na to, kako se trudimo upoštevati vse davčne predpise, inšpektor vedno lahko najde kako napako ali pomanjkljivost. Če ne gre drugače, se obesi na drobne formalne napake pri izpolnjevanju davčnih evidenc, ki niti nimajo vpliva na višino davčne obveznosti. Tako se v podjetjih dacarjev bojijo tudi zaradi takšnih malenkosti, kot je nekaj črk na pottnem nalogu ali na računu (veliko zmedo so na primer povzročila različna navodila o navajanju predpon pri zapisu identifikacijske številke za DDV). Spet drugi inšpektorji ne priznajo odbitka DDV, ker pri imenu podjetja vejica ali pika nista na pravem mestu ali ker na njem piše samo Dunajska namesto Dunajska cesta. Tudi takšne napake lahko podjetja drago stanejo.

TEKMOVANJE Z NORMO

Govorimo o povečevanju oblike v primerjavi z vsebino. Jedro delovanja davčnih uradov je še vedno iskanje formalnih pomanjkljivosti pri davčnih zavezancih. To je ena od lažjih možnosti za pobiranje kazni in s tem doseganje norme. Ni skrivnost, da morajo davčni inšpektorji pobrati toliko in toliko kazni. Kot je razkrila nekdanja davčna inšpektorica, danes davčna svetovalka, ki pa zaradi strahu pred maščevanjem inšpektorjev noče razkriti svojega imena, se je v letu 1998 norma gibala okoli 30 milijonov na leto po glavi inšpektorja. Do danes se je ta znesek gotovo povečal, dodaja sogovornica. Po količini pobranega denarja pa se ne meri le uspešnost inšpektorjev, ampak tudi uspešnost posameznega davčnega urada. V lanskem letu je bil po uspešnosti najboljši davčni urad v Murski Soboti.

Takšno tekmovanje je podlaga za agresivno delo dacarjev na terenu. Inšpektorji

pridejo v podjetje negativno naravnani, pri davčnih zavezancih iščejo samo napake in uveljavljajo argument moči. V inšpekcijskem pregledu so namreč davčni zavezanci v podrejenem položaju, ker morajo dokazovati, da niso storili prekrška, namesto da bi jim inšpektorji dokazali, da so ga naredili. Z novim zakonom o davčnem postopku, ki se bo začel uporabljati prihodnje leto, naj bi se to spremenilo.

Četudi inšpektor vidi, da napaka ni bila narejena namerno in da niti ne vpliva na davčno obveznost, se s podjetjem o tem ne pogaja (tako kot se o takšnih napakah pogajajo recimo v zahodnoevropskih državah). Slovenski inšpektor napako, ki jo je odkril, jemlje kot zmago, kot dosežen cilj tistega dne. Potem pride kazen.

Prvi očitek inšpektorjem je zato predvsem ta, da iščejo predvsem birokratske napake in zanemarjajo tisto, kar je res problematično in bi bilo treba stalno nadzirati - deni-

KAJ INŠPEKTORJE BODE V OČI

- nizek in glede na število zaposlenih ne-sorazmeren strošek podjetja za plače
- hitra rast prodaje in stagniranje ali upad rasti dobička
- visoki stroški za honorarno delo, delo po avtorskih pogodbah in študentsko delo
- visoki stroški za reprezentanco
- visoki potni stroški
- poslovanje z gotovino
- kreditiranje povezanih oseb z minimalno obrestno mero ali brez nje
- plačilo storitev, ki niso bile nikoli opravljene
- obračun DDV (pravica do uveljavljanja vstopnega DDV)
- davčni vidik poslovnih pogodb

mo velike davčne zatajitve na bolj prefinjene načine.

A take goljufije je težje poiskati. Davčni inšpektorji nikoli niso delali v gospodarstvu in tako nimajo izkušenj, kako se predpise zakonov lahko »uporablja« v resničnem življenju. Inšpektorji bi morali bolje poznati organizacijo davčnih zavezancev in si izboljšati strokovnost. A to bolj kot davčnim inšpektorjem lahko očitamo vodstvu Dursa, saj svojim inšpektorjem ne zagotovi dovolj praktičnega izobraževanja, ki bi ga lahko prenesli na teren.

DAVČNI TEKSAS

Poleg tega Durs ne poskrbi za enotno delovanje davčnih organov. Davčna uprava bi res o enakih zadevah morala odločati enako, njene odločitve pa bi morale biti znane vnaprej, a to načelo v praksi očitno nima posebne veljave. Tako se dogaja, da posamezni inšpektorji (tudi na istem davčnem uradu) o isti stvari različno odločajo.

To dobro vedo v podjetju Adria Control v Kopru. Inšpektor je ob pregledu njihovih knjig ugotovil, da za nadzor kakovosti in količine blaga v pristanišču ne obračunavajo DDV. Kazen: podjetje je moralo za nazaj plačati slabih sedem milijonov tolarjev neplačanega DDV. Odločitev inšpektorja ne bi bila čudna, če jih dve leti pred tem ne bi bil obiskal drug inšpektor iz istega davčnega urada in ugotovil, da jim za to

storitev ni treba obračunavati DDV, saj so po zakonu o DDV plačila davka oproščene vse storitve, ki so neposredno povezane z izvozom.

Na odločitev urada se je Adria Control pritožila, a sodišča so pač počasna. Davkarijo pa pri tem ne zanima, ali je zaradi njene samovolje poslovanje podjetja ogroženo. Če podjetje davčnega udarca ne preživi, to za davčni urad pomeni izgubo potencialnega davkoplačevalca. Davčni inšpektorji si tako pravzaprav žagajo vejo, na kateri sedijo, a jim to ni kaj dosti mar.

Takšnih primerov bi bilo gotovo manj, če bi davčna oblast zavezancem dajala informacije o tem, kako naj si razlagajo posamezne določbe zakona. Davčni sistem navsezadnje ne bi bil tako zapleten, če davčni uradi in inšpektorji ne bi podajali med seboj nasprotujočih si mnenj. Zgodi se tudi, da niti razlage ministrstva za finance in Dursa niso enake. Spomnimo se, kako je bilo pred nekaj leti, ko je ministristvo določbo zakona o DDV glede odbitka vstopnega DDV pojasnjevalo popolnoma drugače kot Durs, ki obrazložitve ministrstva pri svojem izvajanju ni upošteval.

IZKORIŠČANJE ZMEDE

Poslovna javnost si zato želi, da bi zaposleni na davčnih uradih odgovarjali na zapletena davčna vprašanja in tudi prevzeli odgovornost za pojasnila. Ažurnejše informiranje, večja preglednost in jasna navodila za izpolnjevanje davčnih evidenc bi bili več kot dobrodošli.

A davčni uradi - namesto da bi z zavezanci vzpostavili partnerski odnos, jim pomagali razumeti zakonodajo, jih informirali o spremembah in novostih v zakonodaji -, zmedo med različnimi mnenji in stališči o davčnih predpisih raje uporabijo v svojo korist. Kot se pritožuje vodja računovodstva v večjem gorenjskem podjetju, ki pa zaradi strahu pred inšpektorji prav tako noče biti imenovana, davčni organ o pojasnilih posameznih členov ministrstva za finance in Dursa ne obvešča svojih zavezancev, prav tako ne odgovarja pravočasno ali sploh ne odgovarja na vprašanja glede nejasnosti zakonskih in podzakonskih predpisov. Kot trdi sogovornica, obstajajo primeri, ko davčni organ na vprašanje ni odgovoril, zavezanec pa se je glede na roke oddaje davčnega obračuna moral

odločiti sam. Namesto odgovora je davčni organ pri zavezancu začel postopek inšpekcijskega pregleda, saj mu je bila zaradi vprašanja poznana zavezančeva slabost.

Kot pravi davčni svetovalec **Matija Šešok** iz družbe Tax Group, bi davčni organ na zastavljeno vprašanje o obračunavanju in plačevanju določenega davka res moral podati svoje mnenje in rešitev. A hkrati opozarja, da ni nujno, da bo davčni organ svoje mnenje kasneje tudi spoštoval ali da ga ne bo spremenil. Bili so tudi takšni primeri. Novi zakon o davčnem postopku jasno navaja pravico do informiranja glede pravilnosti plačevanja davkov, a zakonodajalec pri tem ni pozabil na počasno delovanje davčnih organov, saj jim ni postavil nobenih časovnih omejitev pri dajanju informacij. Predmetni člen sploh nima opredeljenega roka za dajanje in razlaganje informacij. Nenazadnje na davkarijo letijo tudi očitki, da s (pre)togim delom zavira gospodarski razvoj. Na primer pri dvojnem obdavčevanju pogodb o poslovanju ali pri prenašanju dolgoročnih rezervacij v prihodke (davčni organ vztraja, da se morajo preoblikovati že v petih letih).

A pri tem je vendarle treba opozoriti, da si posamezniki ne morejo izmišljevati, koliko davka bodo plačali v naslednjih letih, temveč morajo delovati po pravilih, ki jih določajo zakoni in računovodski standardi. Standardi so precej zapleteni in za pravilno urejanje dokumentacije zahtevajo veliko časa, ki pa ga podjetnikom pogosto zmanjka. Poleg tega prevladuje miselnost, da je lahko računovodja hkrati tudi davčni svetovalec. A kot poudarja **Dejan Petkovič**, davčni svetovalec v Iteo Abecedi, obsežnost davčne zakonodaje, sprotne spremembe ter mnoga mnenja in stališča slovenskih davčnih oblasti zahtevajo človeka, ki se ukvarja samo s tem, saj so računovodje preobremenjeni z mnogimi formalnimi vprašanji. Kljub temu le redka poslovodstva razmišljajo o aktivni davčni politiki, ki bi bila vpeta v vse odločitve v podjetju (naložbe, zaposlovanje, financiranje ...) in bi jim pomagala najti tiste poti, ki so davčno in poslovno za podjetje najbolj ugodne. Za uvajanje takšne miselnosti je potrebna stalna komunikacija z davčnim svetovalcem, kar pa običajno spet ni poceni. A kljub temu ceneje kot kazen, ki jo lahko naloži davčni inšpektor. ■